

"Rububiyet-i âmmenin işaretlerindedir ki, kâinat kitabında öyle büyük harfler vardır ki, o harflerin bir kısmında bir kelime yazılıdır. Bir kısmında bir kelam, bir kısmında bir kitap yazılıdır." Devamıyla izah eder misiniz?

"...Rububiyet-i âmmenin işaretlerindedir ki, kâinat kitabında öyle büyük harfler vardır ki, o harflerin bir kısmında bir kelime yazılıdır. Bir kısmında bir kelam, bir kısmında bir kitap yazılıdır. Meselâ, o kitapta bahr, şecer, arz birer harf makamındadırlar. Birinci harfte semek kelimesi, ikincisinde şecer kelâmı, üçüncüsünde hayvan kitabı yazılmıştır. Hattâ, Yâsin suretinde tam Yâsin Sûresi yazıldığı gibi, bazı masnûatta, bir kelime olan isminde, çekirdeğinde o masnûun sûresi ve kitabı yazılmıştır."(1)

Bu paragrafta, kâinat kitabının önemli bir özelliğine geçiliyor. Bu kitaptaki kelimeler bir yönüyle kelime, bir başka yönüyle ayrı bir kitap hükmünde.

"İnsan" örneğimize dönelim:

İnsan kelimesi; baş, gövde, kollar, bacaklar olmak üzere altı harften meydana gelmişti. Bu harflerden birisi olan **"baş"**ta, gözler, kulaklar, ağız, burun ayrı birer kitap gibi yer almışlar. **"Göz"** hakkında yazılan kitapların tamamı birden düşünülürse, o tek harfin binlerce kitabı içine aldığı rahatlıkla görülür.

Üstadımız kâinat kitabındaki bu özelliğe, Yasin harflerinde bütün Yasin Sûresinin yazıldığı kıblegâhları örnek veriyor. Uzaktan bakınca iki harf görürüz; **"ya"** ve **"sin"** harfleri... Yakına geldiğimizde o iki harfte seksen üç ayet, her ayette de nice kelimeler bulunduğu şahit oluruz.

Bugün atomun bile ayrı bir ilim dalı olduğunu dikkate aldığımızda, bu kâinat kitabında birbiri içinde çok kitaplar bulunduğunu, her kitabın her bir cümlesinin, her bir kelimesinin bile ayrı bir ilim dalı olarak ortaya çıktığını görürüz. Bu muhteşem kitabı, ancak sonsuz bir ilim ve kudret sahibi yazabilir.

"Rububiyet-i amme" ifadesi, **Rabbü'l-âlemîn** ismine bakıyor. Her şey ilahi ve umumî bir terbiyeden geçmiş; onun dışında kalan bir varlık yok. Böyle umumî bir

terbiye ise ancak **Rabbü'l-âlemîn'e** mahsustur.

* * *

Kainat büyükçe ve azametle yazılmış bir kitaptır. Dünya ise bu kitap içinde bir harf gibidir. **Dünyaya** nazar ettiğimiz zaman, dünya kitap oluyor, insan ise; bu kitabın içinde bir harf gibi kalıyor. Ama nazarımızı **insana** verdiğimiz zaman, insan büyük bir kitap oluyor, **âzâları** harf gibi oluyor. Azalardan birisine nazar ettiğimiz zaman, bu sefer o aza kitap oluyor, o aza içinde çalışan **hücreler** ve moleküller harf oluyor. Yine hücreye nazar ettiğimiz zaman, hücre kitap oluyor, hücrenin bünyesinde çalışan zerre ve **atomlar** harf konumuna düşüyor. Atoma nazar ettiğimiz zaman atom kitap oluyor, atomun içinde çalışan **proton** ve **nötronlar** harf konumuna düşüyor ve hakeza devam edip gidiyor.

Allah, birbiri içinde dürülü sayısız kitap ve cümleler mesabesinde, sanat ve mahlukları yaratmış. Hepsi de mana ve hikmet bakımından ciltlerle kitaba bedeldir.

Meseleye izafi ve nispi olarak bakarsak, atomdan kainata kadar her şey başlı başına külli ve geniş birer kitap hükmündeler. Fark sadece birbiri ile nispet edildiğinde değişiyor. Mesela; dünya kainata nispetle harf, insana nispetle kitap oluyor. Atom protonlara nispetle, kitap azaya nispetle harf gibi duruyor vs... Dede, oğul ve torun nispeti gibi...

(1) bk. [Mesnevi-i Nuriye, Şemme.](#)